

Norsk kulturskoleråd

Høring 13.02.2012

St meld 10 (2011-2012) Kultur, inkludering og deltaking

Generelle kommentarer.

Stortingsmelding 10 (2011-2012) "Kultur, inkludering og deltaking" ble lagt fram av A. Huitfeldt den 09.12.2011. Norsk kulturskoleråd vil berømme meldingens klare visjoner om et inkluderende kulturliv der alle målgrupper skal ha like muligheter til deltagelse. Visjonen for meldingen er formulert slik:

Ein inkluderande kultursektor er ein sektor der alle har like moglegheiter til deltaking og til å utvikle sine skapande ressursar, uavhengig av faktorar som sosioøkonomisk-, kulturell- eller religiøs bakgrunn eller funksjonsevne.
(pkt 1.2. s. 8)

Det er også sterkt vektlagt hvilken betydning deltagelse har for opplevelse av trygghet og tilhørighet i et samfunn:

Deltaking i kulturaktivitetar er ein måte å høyre til samfunnet på. I det moderne samfunnet er personleg og sosial identitet sterkt knytt til deltaking i kulturaktivitetar. Som følgje av at kulturtilbod og kulturaktivitet har vorte ein meir sentral del av samfunnet og at fleire deltek, kan konsekvensane av utanforskap opplevast sterkare enn tidlegare. (pkt 1.1.s.7)

Det er derfor med en viss undring vi merker oss at kulturskolen som arena for slik inkludering og deltagelse ikke er nevnt allerede i innledningen. Kulturskolene er den eneste arena som finnes i alle kommuner (lovpålagt gjennom opplæringsloven) og som tilbyr barn og unge kunst- og kulturtilbud utover det den obligatoriske skolen gir.

Det er beskrevet fire satsingsområder i meldingen:

- Inkludering og nye stemmer i kultursektoren
- Sikre tilgang ved å bygge ned fysiske og økonomiske barrierer
- Oppsøkende kulturformidling og formidlingsordninger
- Inkludering gjennom samarbeid med og deltaking i frivillig kultursektor

Ingen av disse områdene har tiltak som omhandler kulturskolene, til tross for at flere av de tiltakene som nevnes kan inngå i begrepet "Kulturskolen som lokalt ressurscenter". Denne føringen for kulturskoler er nedfelt gjennom flere tidligere Stortingsmeldinger og har ligget som grunnlag for nasjonale utviklingsprogram i Norsk kulturskoleråd siden 2005.

I det følgende går vi inn i enkelte kapitler og gir våre kommentarer.

Kapittel 2

I kapittel 2.4.1. omhandles bl. a. Den nye kulturpolitikken og i en historisk gjennomgang av hva som har skjedd siden 1970, bør utviklingen av kommunale musikkskoler og senere musikk- og kulturskoler være med. Både etablering av statsstøtten, lovforankringen og fjerningen av øremerkede tilskudd, er vesentlig kunnskap om muligheter for deltagelse i musikk- og kulturaktivitet for barn og unge i kommunene.

Den nærmeste institusjonen som finnes i alle kommuner er kulturskolene. Vi savner en omtale av kulturskolene som den sentrale aktør i kunst- og kulturoplæringen i kommunene.

Kapittel 4.

I kapittel 4.4.2 – ”Pålegg som er nedfelt i lov, forskrift, rundskriv eller anna” savner vi også kulturskolens plassering i Opplæringslovens §13-6 ”Musikk og kulturskoletilbod” (1997)

§ 13-6. Musikk- og kulturskoletilbod

Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk- og kulturskoletilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet elles.

Under avsnitt 4.6. er det nevnt flere statlige tilskuddsordninger som har barn og unge som særskilte målgrupper. I denne sammenhengen er kulturskolene nevnt. Men det er ikke tatt med at dette tilskuddet er innlemmet i rammeoverføringene fra 2004. Det er en viktig informasjon søm bør komme med.

Kapittel 5

I kap 5 ”Inkludering og nye stemmer” vil det være naturlig å ha et eget underkapittel om kulturskolene. Vi har mange gode eksempler på kulturskoler som gjennom flere år har jobbet systematisk med andre kulturuttrykk og inkludert nye grupper i kulturskolenes aktiviteter. Flere kulturskoler har inngått samarbeid med andre kommunale etater og frivillige organisasjoner, og de har utviklet nye tilbud der nettopp inkludering er en målsetting. Det er også gode eksempler på kulturskoler som har tilsatt musikkterapeuter for å tilrettelegge musikk- og kulturtilbud for elever med spesielle behov. Dette er en viktig del av inkluderings- og mangfoldstenkningen.

Kapittel 6

Kapittel 6; ”Sikre tilgang ved å byggje ned fysiske og økonomiske barrierar”, mangler en gjennomgang av hvilke barrierer som hindrer barn og unge fra deltakelse i kulturskolens tilbud. Rapporten ”Kulturskole for alle?” TF- rapport 255-2009 framhever elevbetaling som en nøkkelfaktor for deltakelse i kulturskoletilbudet. Moderasjonsordninger og friplassordninger øker mulighetene for deltakelse, men i følge GSI tallene for 2012 er det for eksempel bare 83 kommuner som oppgir at de har friplassordninger. Et godt tiltak for økt deltakelse i disse gruppene, kunne være et pålegg om friplass- og moderasjonsordninger gjennom forskrift for kulturskolene.

Sosial eksklusjon er også en mulig demokratiutfordring slik det for eksempel formuleres i TF- rapporten (s. 113):

Blant annet vil barn som ikke kan delta på lik linje med andre barn, heller ikke gis anledning til å være på arenaer der hverdagsliv og samfunnsliv er under utvikling. De forhindres derved fra å påvirke. Dette kan true deres opplevelse av tilhørighet til det samfunnet de er en del av, og gi grobunn for at de søker hen til grupper som opererer i utkanten av det alminnelige samfunnsliv. Dersom mange opplever at de står utenfor det normale, alminnelige samfunnslivet, vil dette sterkt berøre hele samfunnets normer og verdier.

Kapittel 7

Kulturskolene har fått egne avsnitt under 7.6.3. Kulturskular og 7.6.4. Tiltak.

Her er det en god gjennomgang av de tiltak som er igangsatt de siste par år. Både kulturskoleutvalgets rapport og etablering av tilskudd gjennom Kulturløftet II, er tatt med. Tilskuddene har nådd mange kommuner og det er prøvd ut mange modeller for samarbeid mellom kulturskoler og det øvrige skoleverket. Både for 2010, 2011 og 2012 er bevilgning på 40 mill tildelt for å utvikle slike modeller. Dette har stimulert samarbeid i mange kommuner.

I avsnitt 7.6.3 s.86 står det om utviklingen av elevplasser og økning i antall elever på ventelister.

Regjeringa følgjer utviklinga over elevplassar og talet på elevar på venteliste. Det er samstundes viktig å vere merksam på at det finst mange private kulturtiltak som også tilbyr aktivitetar til barn og unge. Ventelister er ikkje alltid ein god indikator på om kulturskuletilbodet held god nok kvalitet. Lange ventelister kan tyde på at tilbodet er populært og godt, og at etterspurnaden er høg som følgje av dette. Det er viktig at kommunane sikrar eit grunnleggjande godt kulturskuletilbod som gjer at barn med ulike talent og interesser for kultur kan få opplæring utan å måtte vente for lenge på plass.

Det er dessverre slik at de elevene som ønsker seg plass i en kulturskole og der størrelse på elevbetaling er avgjørende for deltagelse, ikke kan nyttiggjøre seg private tilbud som stort sett er dyrere enn de kommunale. Å sikre et godt tilbud til "alle som ønsker det og til en rimelig pris" er en utfordring som kommunene ikke kan greie uten ytterligere statlige medvirkning. Det er også grunn til å merke seg at økningen i antall elevplasser ikke går på langt nær så raskt som en skulle ønske. Fra 2006/2007 til 2011/2012 er økningen av antall elever på venteliste nesten like stor som økningen i antall elevplasser. Og vi ser at antall elevplasser har stått bortimot stille de siste tre årene. Skolepengesatsene har økt siden 2006/2007, og selv om dette altså er de høyeste satsene er det tydeligvis ikke mange kommuner som greier å øke elevtallet.

Tabell 7.1 Talet på elevar i kulturskulane 2006 – 2012 + 2003 – 2006

Skoleår	Antall elever	Venteliste Elever	Antall elevplasser	Venteliste elevplasser	Kurs elever	Høyeste skolepenger
2011-12	110 432	28 269	125 031	41 795	17 261	4 372 kr
2010 – 11	109 375	27 906	122 501	43 550	Ikke registrert	4 130 kr
2009 – 10	109 323	27 099	122 762	40 149	Ikke registrert	4 590 kr
2008 – 09	109 150	24 670	123 355	34 637	Ikke registrert	6 000 kr
2007 – 08	107 350	22 650	121 837	29 762	Ikke registrert	6 000 kr
2006 – 07	105 383	23 146	116 456	29 810	Ikke registrert	3 520 kr
2005 – 06	108 709	Ikke registrert	Ikke registrert	Ikke registrert	Ikke registrert	4 200 kr
2004 – 05	107 269	Ikke registrert	Ikke registrert	Ikke registrert	Ikke registrert	3 520 kr
2003 – 04	104 814	Ikke registrert	Ikke registrert	Ikke registrert	Ikke registrert	3 200 kr

I denne sammenheng er tiltaket i kap 7.6.4. et svært interessant prosjekt.

Frå hausten 2013 vil regjeringa setje i gang ei prøveordning med kulturskuletilbod på barnetrinnet i eit utval kommunar. Ein del av dei 40 mill. kronene i stimuleringsmidlar frå Kulturløftet II vil setjast av til prøveordninga. Føremålet med prøveordninga er å sjå om det å bruke skulen som arena for eit gratis kulturtilbod skaper eit meir inkluderande tilbod enn dagens kulturskule. Kulturskuletilbodet skal vere eit gratis, frivillig tilbod for elevane. Det vil vere opp til kvar kommune som deltek i prøveordninga om tilbodet skal organiserast i samband med SFO eller ikkje. Prøveordninga skal evaluerast.

Å tilby gratis kulturskole til alle som ønsker det i tilknytning til skoledagen, vil kunne gi muligheter for deltakelse fra grupper som i dag ikke søker til slike tilbud. Tiltaket kan være en reell mulighet til å finne ut om grunnskolen arena vil gi bedre tilganger enn det vi ser er mulig i dag.

Men vi finner grunn til å påpeke at det er forskjell på et **kulturskoletilbud** og et **kulturtilbud i tilknytning til grunnskoledagen**. Et kulturskoletilbud er tilrettelagt for barn og unge som vil utvikle

egne kunnskaper og ferdigheter med utgangspunkt i de forutsetninger de har. Undervisningen er organisert både i grupper og som individuell undervisning. Et kulturtilbud i tilknytning til skoledagen må nødvendigvis bli et tilbud der større grupper får muligheter til å øve/utøve sammen gjennom et helt skoleår.

Det bør være et minimumskrav at elever som etter et slikt gratis tilbud ønsker seg et individuelt tilrettelagt tilbud, kan være garantert en elevplass. Det vil i tilfelle bety at kulturskolene må ha beredskap for økning i antall elevplasser.

Kapittel 8

Kapittelet omhandler samarbeid i og med frivillige organisasjoner.

Kulturskolene og Norsk kulturskoleråd har et tett samarbeid med f.eks Norges musikkorpsforbund (NMF) om instrumentalopplæringen i både skolekorps og voksenkorps. NMF er en organisasjon som lærer barn og unge om organisasjonsbygging og demokrati, samtidig som de gir opplæring. Kulturskolene kan sammen med NMF bidra til at opplæringen sikres kvalitativt og på den måten kan NMF beholde sine medlemmer lengre og får bedre effekt av den demokratibyggning de utvikler hos barn og unge.

Mange kulturskoler har også samarbeid med kor og korps om kjøp av dirigenttjenester. Dette er en god ordning som bidrar både til at det er lettere å få kvalifiserte lærere til kulturskolene, fordi stillingene blir større, og som sikrer at kommunen har et kompetent lærerpersonale i kunstfag.

Noregs Ungdomslag og Norsk Teaterråd er også eksempler på frivillige organisasjoner, som ønsker samarbeid med Norsk kulturskoleråd. Norsk kulturskoleråd er i gang med å utrede hvordan vi kan bygge et samarbeid for å ivareta det frivillige aspektet på best mulig måte.

Kulturskolene har gjennom sitt samarbeid med mange lokale aktører også et fokus på organisasjonsarbeid og demokratibyggning der både barn, unge og voksne jobber sammen for å ivareta de verdiene lokalsamfunnet bygger på.

Et annet eksempel på arbeid med demokratibyggning er forskningsprosjektet DICE. I en "bredere dannelses- og læringsprosess" kan dette prosjektet illustrere og dokumentere et bredere kunnskaps- og læringssyn. Prosjektet har følgende pedagogiske overbygningen: "Åpenhet, empati og ansvar er fundamentalt for aktivt medborgerskap, mangfold, solidaritet og dialog mellom mennesker" Disse verdiene er helt i tråd med den overordnede visjon for kulturskolene: "Kulturskole for alle"

DICE er forkortelse for Drama Improves Lisbon Key Competences in Education, og har hatt fokus på 5 av de åtte Lisboa-nøkkelkompetansene;

- Kommunikasjon i morsmål
- Å lære å lære
- Mellommenneske-, flerkultur-, sosial-, og medborgerkompetanse
- Entreprenørskap
- Kulturelt uttrykk

Disse kompetansene er (bortsett fra Kommunikasjon i morsmål) ikke blant de kompetansene kunnskapsløftet har lagt inn som grunnleggende ferdigheter i læreplanverket, og altså heller ikke blant de kompetanser som prioriteres i opplæringen i Norge.

Hovedresultatene av forskningsrapporten viser blant annet at elever som deltar regelmessig i drama og teaterundervisning, bruker mer tid på aktiviteter som har en sosial dimensjon både hjemme og i det bredere samfunnet. De utvikler også konkrete ferdigheter knyttet til de kompetansene prosjektet undersøker. Kulturskolene kan gjennom sine fag og arbeidsmåter også bidra til et utvidet kunnskaps-

og læringssyn, forankret i en pedagogisk grunnlagsfilosofi. Mer om DICE prosjektet (www.dramanetwork.eu)

Kapittel 9

I meldingens kap 9.4 "Kultur og oppvekstvilkår for barn og unge" refereres det til FN s barnekonvensjon artikkel 31

1. *Partene anerkjenner barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet.*

Det er imidlertid ikke referert til punkt 2 som framhever retten til kunst og kultur:

2. *Partene skal respektere og fremme barnets rett til fullt ut å delta i det kulturelle og kunstneriske liv og skal oppmuntre tilgangen til egnede og like muligheter for kulturelle, kunstneriske, rekreasjons- og fritidsaktiviteter.*

Det er et tankekors at alle kommuner i Norge er pålagt å ha et kulturskoletilbud, og at vi samtidig aksepterer at så mange barn utelukkes fra deltakelse. Vi ser av tabell 7.1. at økningen i antall elevplasser fra 2006/07 fram til 2012 (5 049) er mindre enn økningen i antall elever på venteliste (5 126). Dette sier noe om behovet for et økonomisk krafttak slik at antall elevplasser økes.

Tiltak

Meldingen tar for seg mange muligheter innenfor store deler av kulturlivet. Norsk kulturskoleråd stiller seg undrende til hvor kulturskolens løft befinner seg? I hvilken grad gir meldingen støtte til Kulturskoleløftet i Soria Moria erklæringen:

Det skal gjennomføres et kulturskoleløft slik at alle barn som ønsker det får et kulturskoletilbud av god kvalitet til en rimelig pris. Dette skal sikres ved statlige stimuleringsmidler og en solid kommuneøkonomi.

Norsk kulturskoleråd mener det må en bedre økonomi til for å realisere intensjonene i kulturløftet. Ved å innføre den todelte tilskuddsordningen som er foreslått i Kulturskoleutvalgets rapport, kan både utviklingsorienterte tiltak som bidrar til kvalitet i innholdet i den enkelte kulturskole, og stimuleringsiltak som sikrer politiske målsettinger, iverksettes.

- 1) **UTVIKLINGSMIDLER:** Utvikling av nye modeller for undervisning, søknadsbasert for en 3-5 års periode
 - a. Samarbeid mellom: Kulturskole, grunnskole, barnehager, videregående opplæring og frivillig musikk-kulturliv
 - b. Modellforsøk for utvikling av kulturskolens innhold, arbeidsmåter og organisering
- 2) **STIMULERINGSMIDLER:** Sikre alle kommuner en grunnfinansiering for å realisere kulturskoleløftet som tildeles etter fordelingsnøkkel, men uten søknad.
 - a. Sikre flere elevplasser (få ned ventelister, både de som finnes og de som ikke er registrert, eksempelvis finnes ikke ventelister på fag kulturskolen ikke tilbyr)
 - b. Prosjekt med fokus på møter mellom ulike kulturer og muligheter for å lære hverandres kultur og tradisjoner.
 - c. Opprette nye fagtilbud

- d. Utvikle nye formidlingsarenaer (spaserstokk, bæremeis, nistepakke)
- e. Etablere friplassordninger og spesialordninger for mindreårige

